

Váradi László

BESZÁMOLÓ**az Új Nemzeti Kiválóság Program 2017/2018 tanév
ÚNKP-17-2-II-LFZE-8 pályázati kóddal jelölt támogatás
felhasználásáról****I. A kutatási program tárgya, címe: *F. Schubert hatása Liszt Ferenc műveire***

A kutatás tárgyát Franz Schubert életművének, azonbelül is dalirodalmának Liszt Ferenc zongoraműveire, zongoratechnikájára és általában vett zeneiségére gyakorolt hatásának vizsgálata képezi. A mai hangszeres művészek számára kevés írásos dokumentum érhető el ebben a tárgyban. Ezen hiányosságot igyekszem kutatásommal részben pótolni.

Közismert Liszt átírói tevékenysége, amely tevékenységét szinte élete végéig gyakorolta. A Beethoven szimfóniák, a sok Wagner, Mozart, Verdi operaátiratok, hangszeres és szimfonikus zenék átíratái mellett, megjelent 56 darab Schubert dalátírat, amelyek az átírói műfaj mesterpéldányai. Ezek az átíratok hűek az eredeti művekhez, hatásosan előadhatók és hallgatásuk is élvezetes.

Liszt Ferenc egész pályafutása alatt mélységes odaadással viszonyult Schubert muzsikájához, memoárjában ifjúkori mennyországának meghitt héroszának nevezi azt. Az egyik eredetiben fennmaradt Liszt zongorán pedig Schubert ólomszobra áll Beethoven és C. M. von Weber szobra mellett.

II. A kutatási program megvalósulása

A posthumus Hattyúdal ciklus liszti átdolgozásának beható, részletes elemzését és az eredeti, schuberti megfogalmazással való összevetést – amely összevetés feltételezi az eredeti művek mélyenszántó ismeretét – tűztem ki tudományos és egyúttal művészi programom tárgyának, ebben jelöltem meg a vizsgálni kívánt zeneművek körét.

A két zeneszerző életművének és életpályájának ismerete nagyban elősegítette a darabok megértését. A kutatásom ezen részének nem kis hányadát tette ki az ehhez a témakörhöz tartozó szakanyagok begyűjtése és elrendezése, amely munkafolyamatot írásban is rögzítettem. Csakis így, ezzel a tudáshalmazzal kezdhettem neki a művek alaposabb zenei vizsgálatának.

A kutatás során több szinten folyt a zenei vizsgálódás: egészen alapvető zenei dolgok tisztázásától, az összetettebb problémákhoz való egyedi, egyéni megoldásokkal való válaszok felfedezéséig, valamint az előremutató, innovatív zenei jelenségek kimutatásáig.

A megvalósítás egyik részeként rendelkezésemre áll egy majd harminc oldalas, saját kezűleg elkészített kézirat. Ezen túl készen állok a megszerzett információkat előadni és zenei illusztrációkkal alátámasztani. A másik rész közvetlenül kapcsolódik az előbb említetthez, amely a befogadás műélményének elmélyítését szeretné kiszolgálni. Ennek bemutatására 2018.

január végén megtartandó koncertem ad lehetőséget, ahol egy kiváló szoprán, Mondok Yvette lesz segítségemre a dalok tolmácsolásában.

III. A kutatási program eredményei, rendezvények

A 2018 júniusában megtartandó szóbeli, illetve zenei beszámolómban a 6 darab Heine szövegére írt Schubert dalokból és ezek Liszt átírataiból fog közvetlen kiindulni. Ezt megelőzően 2018. januárjában egy minikoncert keretében lehetőségem van a kutatási tapasztalataimat a gyakorlatban is bemutatni, ahol a ciklusból kétszer 4 dalt fogunk előadni énekes partneremmel, miközben röviden ismertetem tanulmányom főbb eredményeit.

Az elkészített kéziratomban bemutatásra képes állapotba rendezve adom át január végén. Az elkészült dolgozatot tartalmi szempontból 4 főbb részre lehet tagolni: a schuberti életpálya és életmű, a Schwanengesang keletkezése és a 13 dal műelemzése, a liszti életpálya és életmű, a Schubert dalátíratok keletkezése és a hatyúdalog elemzése.

A dolgozat megírásához anyaggyűjtés szempontjából elolvastam 3 kötetnyi szakirodalmat, valamint több kötet kottát is átnéztem, amelyek az irodalomjegyzékben pontosan megjelölésre is kerültek.

IV. Az eredmények tartalmi ismertetése

Kutatási időszakomat tartalmasan ki tudtam használni, így olyan tudás birtokába jutottam, amelyet a későbbiekben is tudok kamatoztatni. Ennek a tudásnak a nem burkolt célja, az elméletből fakadó gyakorlati tudás megszerzése és ennek minél sikeresebb használata. A gyakorlati tudás a tetemes elmélet párlata, természetes tehát hogy próbáltam minél pontosabb és többértébb információt gyűjteni, valamint új dolgokat felfedezni.

A fentebb említett kézirat sokban leképezi a megszerzett tudást. A nagy kutatóktól (pl. Alan Walker, Eckhardt Mária, Króó György, D. Dieskau) nyert objektív tudás mellett azonban teret engedtem a szubjektívitásomnak is.

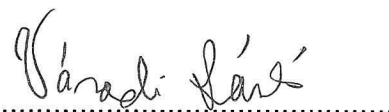
Schubert életművével behatóan foglalkoztam, nemcsak a dalokkal, de a szimfóniáival, a kamaraműveivel és hangszeres műveivel, de még az operáival is. A schuberti zene műhelytitkaiba szerettem volna beleslátani. Összhangzattanilag, formatanilag, motivikailag foglalkoztam az egyes művekkel. A kor bevett zenei szokásai mellett, Schubert egyedi hangját, sőt progresszív zeneiségét is fel akartam és véltem ismerni. A dalok kapcsán ezen zenei kritériumok mellett átvizsgáltam magukat a megzenésített verseket, ezen szövegek és a zene kapcsolatát és kapcsolatának mibenlétét, valamint a schuberti dallamvilág és ritmus népzenei gyökereit. A liszti átíratokat átíratszerűségükben vizsgáltam és a liszti zenei felfogás lehetséges voltát kerestem. A zongoratechnika és az elképzelés kapcsolatát, technikája transzcendentalitását kutattam a dalátíratok segítségével. Az összehasonlítás során tudatos liszti eredetiséget, valamint a Schubert-től átvett művészet és tudás Lisztre gyakorolt hatását kerestem vokális, hangszeres és szimfonikus műveiben. Így körvonalazódott számomra egyfajta folytonosság a schuberti

művészet terén, hiszen Liszt Ferenc művészi tevékenysége, amely oly sok irányból táplálkozott, példaértékű volt nem egy későbbi zeneszerző számára.

V. Az eredmények várható hasznosítása

Kutatásom igazi célja gyakorlati orientáltságú. A liszti átiratokat sokan és sokféleképp dicsérik, a műfaj legjobbjainak tartják, mégis kevés zongorista van, aki előadja azokat. Ennek két oka van: a múlt század eleje szülte az egyik tényezőt, mivel 1907-ben a Breitkopf és Hartel elindította Liszt műveinek monumentális összkiadását, amely végül harmincnégy kötetig jutott. Sok más mű mellett azonban a dalok is kimaradtak a sorozatból. A legtöbb zongorista egyszerűen nem tudta beszerezni, így nem váltak a standard repertoár részévé. A régizene-mozgalom mindezek ellenére megszállottan ragaszkodott az Urtext szövegekhez, mindennemű átírást harmadosztályú zenei alkotássá minősített le. Lehet beszélni óvatosan még a politikai légkörről is, amely az egész liszti-jelenségtől eltávolodott, amely légkör körvonalai már a C. Schumann és Brahms -féle nézeteltérésük alapjául is szolgálhattak. A 2011-es Liszt-év sok tekintetben áttörést jelentett európai viszonylatban, a dalátiratokat is egyre gyakrabban játsszák. Ezt a folyamatot és a nyitottságot szeretné dolgozatom és előadásom táplálni, fenntartani.

Kelt: Budapest, 2018. január 31.

Váradi László
pályázó aláírása

A szakmai beszámolót jóváhagyom.

.....

Gulyás István
témavezető aláírása